

Mācībspēku atbalsta materiāls 5. nodaļai: ŪDENS APDRAUDĒJUMU IZPRATNE UN RĪCĪBA

MĀCĪBU MODULIS 26: Ūdens katastrofu mītu un maldinošas informācijas atspēkošana

Autors: Von Hope/ VETREADY projekta
partnerība

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustais viedoklis un uzskati ir tikai autora(-u) viedokļi un viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE) viedokļus. Ne Eiropas Savienība, ne piešķirēja iestāde par tiem nav atbildīga.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu apmācību moduli „**Ūdens katastrofu mītu un maldinošas informācijas atspēkošana**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienēs, tiešsaistes, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām
- *Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.*

Mācību moduļa mācību saturs

- Mācību moduļa mērķis
- Mācību moduļa sasniedzamie rezultāti
- Ievads: Kas ir ūdens katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana
- Galvenie jēdzieni un terminoloģija
- Tēmas svarīguma izpratne
- Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs
- Dabas katastrofas ūdens katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošanas kontekstā
- Plūdi
- Cunami
- Nogrūvumi (ko izraisījis ūdens)
- Apstājies un padomā
- Tehniskās / rūpnieciskās katastrofas ūdens katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošanas kontekstā
- Aizsprosta bojājums
- Ūdens piesārņojums
- Infrastruktūras bojājumi
- Apstājies un padomā Bioloģiskas / ar veselību saistītas katastrofas ūdens katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošanas kontekstā
- Ūdens izraisītu slimību uzliesmojumi – piesārņots ūdens pēc plūdiem
- Vektoru izplatītas slimības – odu izplatība pēc plūdiem
- Apstājies un padomā
- Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri
- Padziļinātai izpētei
- Avoti

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Scenārijos balstīta mācīšanās (SBL): ūdens katastrofu mītu atspēkošana**
Mērķis:
Stiprināt izglītojamo spēju kritiski domāt un rīkoties droši ūdens katastrofu situācijās, novērtējot informācijas ticamību stresa apstākļos.
- **Scenārijs – “Brīdinājums par piesārņotu ūdeni”**
Oficiālais brīdinājums: Valsts civilās aizsardzības iestāde ziņo par iespējamu ar plūdiem saistītu ūdens piesārņojumu.
Vīrusa mīts: “Dienesti pārspilē — ūdens izskatās tīrs, pietiek to uzvārit un dzert.”
- **Izglītojamo uzdevums:**
Pārbaudīt avotu: Vai tas ir oficiāls (Ūdensapgādes dienests, pašvaldība)?
Pārbaudīt ticamību: Vai informācija ir aktuāla un balstīta pierādījumos?
Pieņemt lēmumu un rīkoties: Ievērot oficiālo “nedzert” brīdinājumu; lietot fasēto vai attīrīto ūdeni; dalīties tikai ar pārbaudītiem jaunumiem.
- **Norādījumi:**
5 minūšu laika ierobežojums.
A grupa: Aizstāv mītu.
B grupa: Aizstāv faktu.
Pārrunāt, kāpēc dezinformācija šķiet pārliecinoša un kā to efektīvi atspēkot.
- **Iznākums:**
Izglītojamie praktizē kritisko lēmumu pieņemšanu, informācijas pārbaudi un drošu rīcību — būtiskas prasmes katastrofu gatavībai.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Mītu un faktu atspēkošanas debates: dezinformācija par ūdens katastrofām**
Mērķis:
Ne tikai noskaidrot faktus — bet aktīvi atspēkot ūdens katastrofu mītus, palīdzot izglītojamajiem argumentēt drošu, uz pierādījumiem balstītu rīcību ārkārtas situācijās.
- **Scenārijs – “Uzvārīšanas mīts”**
Mīts: “Pēc plūdiem krāna ūdens ir drošs dzeršanai, ja to vienkārši uzvāra.”
Fakts: Vārīšana nenovērš ķīmisko vai kanalizācijas piesārņojumu. Lietot drīkst tikai fasēto vai oficiāli apstiprināto ūdeni līdz brīdim, kad iestādes to atzīst par drošu.
- **Aktivitātes uzstādījums:**
A komanda: Aizstāv mītu (“Vārīšana padara visu ūdeni drošu”).
B komanda: Aizstāv faktu (“Ievērot oficiālos ‘nedzert’ rīkojumus”).
Katrai komandai jānorāda vismaz viens oficiāls avots (AFAD, Sarkanā Krusta organizācija, Ūdensapgādes dienests, Veselības ministrija).
Pasniedzējs: Nodarbības beigās apkopo pareizo, dzīvību glābjošo rīcību.
- **Pasniedzēja vadība:**
10 minūšu debates
Veicināt pārbaudītu datu un reālu katastrofu piemēru izmantošanu
Uzsvērt, ka dezinformācija var šķist loģiska, bet apdraud dzīvību
- **Iznākums:**
Izglītojamie attīsta analītisko domāšanu, komunikācijas prasmes un spēju apstrīdēt mītus ar pārbaudītiem faktiem — būtiskas prasmes katastrofu gatavībai izglītības iestādēs un drošas mācību vides nodrošināšanai.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Pārbaudes saraksta izaicinājums: ūdens katastrofu mītu atspēkošana**
Mērķis:
Attīstīt izglītojamo spēju atpazīt neuzticamu informāciju par ūdens katastrofām, izmantojot ātro “Apstājies un padomā” pārbaudes sarakstu.
Veidot praktiskas prasmes faktu pārbaudē stresa situācijās.
- **Scenārijs – “Krāna ūdens panikas ieraksts”**
Plaši izplatīts ieraksts apgalvo: “Skolas krāna ūdens pēc plūdiem ir piesārņots — neuzticieties oficiālajiem paziņojumiem!”
Ieraksts ir anonīms un divus gadus vecs.
- **Rīcība – piemērot 3 soļu pārbaudes sarakstu:**
- **Avota pārbaude:** Vai tas nāk no oficiālas iestādes (pašvaldība, ūdensapgādes dienests, AFAD)?
Nē
- **Datuma pārbaude:** Vai informācija ir aktuāla un nozīmīga? **Nē**
- **Pārbaude:** Pārbaudīt oficiālajos kanālos (vietējās pašvaldības vai skolas brīdinājumu lapā). **Nav** piesārņojuma brīdinājuma
- **Rezultāts:**
Izglītojamie noraida nepatieso ierakstu un ievēro oficiālās drošības instrukcijas.

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Profesionālās izglītības (VET) izglītojamie**
Uz darbību vērsta pieeja: izmantot spēlošanas elementus, interaktīvus mobilos testus un video demonstrācijas (piemēram, kā nostiprināt priekšmetu). Drošību tieši sasaistīt ar profesionālajām prasmēm (piemēram, darba vides drošība).
Stiprinoša pieeja: gatavību pasniegt kā prasmi, kas sniedz kontroli. Izmantot hipotētiskus scenārijus; fokusēties uz nākotnes rīcību, nevis pagātnes traumām.
- **Profesionālās tālākizglītības (CVET) pieaugušie izglītojamie**
Pieredzes izmantošana: sākt ar diskusijām, kas atzīst un validē esošās mājošanas drošības zināšanas. Uzsvērt tēmas nozīmīgumu un “ieguldījuma atdevi” (ROI) ģimenes un īpašuma aizsardzībai.
Validācija: atzīt un respektēt viņu praktisko dzīves pieredzi. Nodrošināt īsas, efektīvas drošības procedūras un ģimenes drošībai orientētus resursus.
- **Diasporas auditorijas**
Kultūras un valodas skaidrība: izmantot vienkāršu, žargonu nesaturošu terminoloģiju un skaidrus vizuālos materiālus. Fokusēties uz universāliem drošības principiem, kas ir saprotami dažādās valstīs. Izmantot gadījumu piemērus no dažādiem pasaules reģioniem.
Traumu informēta pieeja: ieviest skaidru “Var nepiedalīties” noteikumu, ļaujot dalībniekiem atteikties dalīties ar personīgiem pieredzes stāstiem. Atzīt iespējamu pārvietošanas vai būtisku traumu pieredzi.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Klātienes apmācība**

Izmantot izdrukātas “Mīts vs Fakts” kartītes mazās grupu diskusijās.

Veikt “Apstāties un padomā” lomu spēles aktivitātes — izglītojamie inscenē reālas katastrofu dezinformācijas situācijas.

Izvietot infografikas klasē (zemestrīču mīti, pandēmiju mīti).

- **Tiešsaistes apmācība**

Izmantot breakout rooms virtuālām “Apstāties un padomā” lomu spēlēm.

Integrēt īsus interaktīvos testus (piem., Kahoot vai Google Forms), lai atspēkotu mītus.

Kopīgot WHO un ES Civilās aizsardzības video tieši tērzēšanā vai mācību platformā.

- **Kombinētā (blended) apmācība**

Sākt ar tiešsaistes mītu atspēkošanas testiem pirms nodarbības, tad pārrunāt rezultātus klātienē.

Uzdot digitālās stāstniecības uzdevumus — izglītojamie veido īsus video, kuros labo kādu katastrofu mītu.

Apvienot klātienes diskusijas ar individuāli izpildāmiem e-mācību materiāliem un refleksijas žurnāliem.

Veicināt pielāgošanu vietējam kontekstam un izglītojamo pieejai tehnoloģijām. Mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgu iesaisti un prasmju attīstību neatkarīgi no nodarbību formas.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

- **Transversālu ESCO prasmju veidošana – T3.2 Proaktīvas pieejas pielietošana**
- **Prasmju fokuss (T3.2):**
Pielietot **informācijas vākšanu, analīzi, sintezēšanu un izvērtēšanu** , lai plānotu darbības, risinātu problēmas un **proaktīvi risinātu izaicinājumus** ar ūdeni saistītu katastrofu laikā.
- **Kā šī prasme tiek attīstīta**
- **“Apstājies un padomā” scenāriji:** Mācību dalībnieki saskaras ar dezinformāciju (piemēram, dezinformācijas izplatīšanu,, kurā apgalvots, ka krāna ūdens ir drošs pēc plūdiem). Viņi **izvērtē avotus, paredz sekas** un plāno **drošas atbildes reakcijas** .
- **Grupas aktivitāte “Mīts vai fakts”:** Analizējiet tādus apgalvojumus kā: *“Verdošs plūdu ūdens padara to drošu dzeršanai.”* Izglītojamie **argumentē, salīdzina pierādījumus** un **pamato rīcību**, izmantojot oficiālus avotus.
- **Vingrinājums “Mājas/skolas gatavības plāns”:** kopīgi izstrādājat **reālistisku ūdens drošības ārkārtas situāciju plānu**.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Pārdomu žurnāls – “No mīta līdz realitātei”

Kā tas darbojas:

Pēc moduļa pabeigšanas dalībnieki raksta īsu pārdomu, aprakstot vienu ar katastrofām saistītu mītu, kuram viņi iepriekš ticēja, un to, kā viņu izpratne mainījās pēc sesijas. Viņi iekļauj vienu piemēru tam, kā viņi pielietos šīs jaunās zināšanas ūdens drošības jomā.

Ko tas atklāj:

Parāda konceptuālu izpratni un personīgo transformāciju. Palīdz novērtēt, vai apmācāmie spēj internalizēt precīzu informāciju un pārnest to uz drošības uzvedību reālajā dzīvē.

Grupa “Informācijas pārbaudes izaicinājums”

Kā tas darbojas:

Dalībnieki strādā nelielās grupās, lai izvērtētu trīs sociālo mediju ierakstus par nesen notikušām katastrofām. Katra grupa nosaka, kuri ieraksti ir uzticami, paskaidro, kāpēc, un sniedz savu pamatojumu.

Ko tas atklāj:

Novērtē kritisko domāšanu, informācijas pratību un komandas darbu. Demonstrē studentu spēju atpazīt dezinformāciju, pamatot uz pierādījumiem balstītus secinājumus un efektīvi paziņot atklājumus.

Papildus resursi

- **1. Septini mīti par katastrofām tiek atmaskoti**
<https://www.preventionweb.net/news/seven-myths-about-disasters-debunked-separating-disaster-facts-disastrous-falsehoods>
Šajā UNDRR rakstā ir skaidri izskaidroti un kļiedēti izplatīti mīti par katastrofām, padarot to ideāli piemērotu diskusijām klasē vai mītu kļiedēšanas aktivitātēm.
- **2. Dezinformācija apstājas ar jums — infografiku komplekts**
https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/disinformation_stops_with_you_infographic_set_508.pdf
Vienkāršs, vizuāls infografiku komplekts, kas palīdz pedagogiem izskaidrot, kā izplatās dezinformācija un kādas darbības indivīdi var veikt, lai to apturētu.
- **3. Nepatiesas informācijas apkarošana sociālajos medijos katastrofu laikā**
https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/SMWG_Countering-False-Info-Social-Media-Disasters-Emergencies_Mar2018-508.pdf
Praktiska atvērta piekļuves rokasgrāmata, kurā izklāstītas stratēģijas nepatiesas informācijas identificēšanai, pārbaudei un atspēkošanai ārkārtas situācijās — noderīga skolotāju sagatavošanai vai pieredzējušiem studentiem.

Avoti

- Copernicus. (2023). [cite_start][Report on European flood-prone areas] (Data cited in slide "Understanding the Importance" regarding 1 in 4 EU citizens).
- Eurobarometer. (2022). [cite_start][Survey Report on Disaster Information Verification] (Data cited in slide "Understanding the Importance" regarding 62% of EU citizens unsure how to verify disaster information).
- Hazmi, H. (n.d.). [cite_start]Flood season again: Debunking the Myths (Educational Article/Blog).
- Izmir University of Economics. (n.d.). [cite_start]Flood, Flash-Flood & Tsunami Safety at Izmir University of Economics [Instructional Video].
- United Nations. (n.d.). [cite_start]Seven myths about disasters debunked – separating the disaster facts from disastrous falsehoods (Official UN Report/Article).
- World Health Organization (WHO). (n.d.). [cite_start]Floods: How to protect your health (Fact Sheet).

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/lv>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
5. nodaļu «ŪDENS APDRAUDĒJUMU IZPRATNE UN RĪCĪBA»
un 26. mācību moduli “Ūdens katastrofu mītu un maldinošas
informācijas atspēkošana!”**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>